

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 4. In quo explicantur difficultates quædam de iuramento promissorio,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

Romano promittere fidem & obedientiam. Cuius formula traditur in cap. Ego, eodem tit. Tertio, illud, quod omnines inferiores Prelati ratione dignitatis quam obtinent, præstare debent Episcopo proprio: ex cap. Nullus, eodem tit. Plura alia quæ ad iuramentum ipsum promissorium pertinent, adduntur in sequentibus.

Decima diuisio iuramenti, est in simplex & execratorium, seu imprecatorium: quorum illud est, quando Deus inuocatur tantum in testem: istud vero, quando non tantum inuocatur in testem: sed etiam in Iudicem & vindicem: quale est illud in libris Regum aliquoties surpatum, Hæc facia mihi Deus, & hæc addat, &c.] Item illud D. Pauli in poster. ad Corinth. cap. 1. Testem inuoco Deum in animam meam,] id est, contra animam meam: & illud quo, facta fidei professione, iuxta Conc. Trid. dispositionem & Pauli quarti constitutionem, quæ incipit, Inuocatum iuratur dicendo, Idem spondeo, voueo, & iuro, ita me Deus adiuet. Quæ verba, licet de benedictionis sint, execrationem tamen illam includunt: alioqui Deus me non adiuet, ex Caiet. 2. 2. quæst. 89. art. 1. & Soto in lib. 8. De iust. & iure quæst. 1. art. 1. in fine. Sunt item ista, Si non ita est, moriar, suspendat, & alia similia: quibus quis significat se a deo abominari mendacium, vt si mendatur optet sibi rem horrendam accidere. Dummodo enim serio & animo iurandi loquatur, profert iuramentum eiusdem speciei & naturæ cum iuramento simplici: vt citati authores expresse ibidem docent. Et ratio confirmat: quia vtrumque similiter est actus religionis, quo vtimur Deo tanquam teste: ita vt necesse non sit in confessione interrogare fueritne peritium simplex, an execratorium: bene autem, an fuerit blasphemum aut perniciosum: quia tales circumstantiæ de se aggrauant mortaliter, mutando speciem.

Aduerte vero obiter, peritium illud censerit blasphemum, in quo verbum profertur, quo negatur Deo aliquid quod ei conuenit: aut aliquid affirmatur, quod in eum non cadit. Qua de re plura exempla refert Azor in tomo 1. Moral. institut. libr. 11. cap. 3. quæst. 2. (quibus simile est illud Gallicum *Ieremie Deus*) subditq; istam iurandi formulam. Sicut Deus est veritas, aut sicut Evangelia sunt vera (& sic de similibus) ita verum est quod dico: continere blasphemiam apertam, & sensus sit tantam esse veritatem in tuo dicto, quanta est in Deo, vel in sanctis Euangelij: non item si tantummodo significes in tuo dicto esse veritatem suo modo, sicut in Deo & in Euangelij est suo, infinitis partibus præstantiore.

Vndecima diuisio iuramenti, est in liberum & coactum: illud est, quod sponte fit: hoc vero, quod coacte, seu quod vi vel metu extorquetur: siue iuste, vt quando quis a suo Iudice cogitur iurare, siue iniuste, vt quando iuramentum is extorquet, qui non habet potestatem adigendi ad illud. Atque conat quidem iuramentum liberum, in omni iusto modo coactum obligare: sed de coacto iniusto modo, an obliget difficultas est, quæ postea suo loco explicabitur: sufficet hic notare, esse aduersus illud quatuor remedia licita.

Primum est, accusatio: nam qui iurare coegit, si acculetur coram Iudice, compelletur relaxare eiusmodi iuramentum, ex cap. 1. & cap. Debitores, De iure iur. Secundum est, denunciatio facta Ecclesiæ, qua vt potest ille etiam, qui iurauit se Ecclesiæ (quæ per excommunicationem compellit ad relaxationem) non esse delaturum suum coactorem: quia tale iuramentum non valet, ex cap. Quemadmodum, eodem tit. §. finali. Ad id que confirmandum facit quod tangitur in eodem cap. §. Quod si: nempe si quis secundum Euangelij regulam correctus primo & secundo modo, ex præscriptis Mathæi 18. respicere nolit, dicendum esse Ecclesiæ: vt eam non audiens vitetur tanquam Ethnicus & Publicanus: neque per impunitatem peccati, præbeatur ei peccandi facultas. Cui sane regula tale iuramentum aduersatur. Tertium est, dispensatio Papæ, ex cap. Verum, eodem tit. vel etiam Episcopi, iuxta tradita à Syluest. in verbo Iuramentum 5. quæst. 3. Vltimum remedium est, verborum ambiguitas, quam in tali casti licitam esse constat postea.

Duodecima diuisio, est in solemne, seu corporale, quod fit super rem sacram, vt super crucem, Euangelia, reliquias, aut aliud eiusmodi: & in non solemne seu simplex, quod fit solis verbis aut signis æquiualentibus: non autem super aliquam rem sacram. Exemplum talis solemnitatis habetur in Clemen. prima, De hæreticis §. Porto, vbi de ea multa habet Glossa, ad verbum Tacta: & plura Suarez in citato lib. 1. cap. 12. num. 6. & 7. in quibus hæere non est necessarium ad nostrum institutum. Pro quo potius addendum est, tam simplicis, quam solemnis iuramenti transgressionem, facere quidem peritium coram Deo, iuxta cap. Si aliqua 27. quæst. 1. tamen transgressionem solemnis iuramenti peccatum esse grauius: tum propter maius scandalum, tum propter maiorem deliberationem, prout post D. Th. 2. 2. quæst. 98. art. 3. ad 2. annotat Conarr. ad cap. Quamuis pactum 1. p. §. 1. num. 1.

CAP. IV.

In quo explicantur difficultates quedam de iuramento promissorio.

SUMMARIUM.

- 34 Regule de modo interpretandi iuramentum promissorium.
- 35 Iuramentum adsignat solum iuramentum.
- 36 Iuramentum de seruandis statutis, stricte interpretandum est.
- 37 Documenta notanda de obligatione seruandi eadem statuta.
- 38 Quando contingat à periurio excusari non seruantem statuta iurata, eo quod non seruentur ab alijs.
- 39 Regula notanda de ijs ad que iuramentum extenditur, & de obligatione dubitantis de suo iuramento.
- 40 Altera regula de materia, que non est capax iuramenti obligatorij: qualis censeretur peccatum, etiam tantum veniale.
- 41 Implere iuramentum factum de re illicita non aggrauat delictum, sed relinquit illud in sua natura.
- 42 Propria auctoritate potest non seruari iuramentum factum de re illicita.
- 43 Corollaria deducta ex eo, quod iuramentum de re illicita perpetranda non obliget.
- 44 Iuramentum factum de omittendo opere supererogationis, non est obligatorium.
- 45 Quale peccatum sit tale periurium.
- 46 Iuramentum factum de re indifferenti non est obligatorium.
- 47 Limitatio cum qua id accipiendum est.
- 48 Iuramentum cuius euentus est malus non obligat.
- 49 Nec item illud, quod seruare temerarium est.
- 50 Nec factum inuitu alicuius qualitatis existentis in persona: siue iurantis siue eius cui iuratur: si illa deficiat.
- 51 Quo sit obligatio iuramenti de secreto seruando.
- 52 Iuramentum non obligat, cum est impeditum maioris boni.
- 53 Iuramentum de contrahendo matrimonio obligat quidem, non impedit tamen ingressum religionis.
- 54 Quatenus iuramentum conditum obliget.
- 55 Euentus, qui præuisus ab initio impeditisset iuramentum, tollit illius obligationem.
- 56 Impossibilitas facit cessare obligationem iuramenti, non item magna difficultas.
- 57 Quomodo euentus inducere possit obligationem iuramenti.
- 58 De iuramento quod fit deserendo alteri honorem: quodque sentiendum sit de eo, quod dolo, vel errore extortum fuerit.
- 59 Quomodo item de eo quod extortum est metu.
- 60 Iuramentum extortum metu, etiam cadente in constantem virum, obligatorium est: & cur in eo id locum habeat potius, quam in voto.
- 61 Eiusmodi obligatio est sub mortali, nec ea impedit quominus repeti possit, ad illius impletionem datum.

- 62 Renunciatio & remissio illius cui facta est promissio, relaxatur iuramentum promissorium.
- 63 Argumentum in contrarium cum solutione: & exceptio duorum casuum.
- 64 Idem iuramentum relaxari potest irritatione, commutatione, dispensatione.
- 65 Iuramenti a fertorij obligatio relaxari nequit.
- 66 De irritatione iuramenti.
- 67 Quando possit iuramentum promissorium mutari propria auctoritate.
- 68 Cuius sit dispensare in iuramento promissorio.
- 69 Talem dispensationem requirere in ista causa, quomodo sit accipiendum.
- 70 Duo casus in quibus iuramentum promissorium relaxari potest, sine consensu eius cui iuratum est.
- 71 Quid requiratur ad relaxationem iuramenti promissorii, cum id quod promissum est, a peccato fuerit & vitale. Quodque violatio iuramenti non obstat quin ipsum relaxari possit.
- 72 Tenendum de eo qui iuravit se non petiturum dispensationem.

PRÆTER ea quæ dicta sunt, nonnulla de iuramento promissorio restant, quæ specialem difficultatem habent; in quibus explicandis hærendum nobis est, antequam aggrediamur ad dicendum de periurio. Ea autem sunt: primo quomodo interpretandum sit iuramentum promissorium: deinde quibus modis obligatio illius ita cesset, ut abiq; peccato possit non impleri: qui modi sunt quidem varij: sed ad quatuor capita ex Caier. in verbo Periurium omnes reducuntur: quorum primus est, ex parte eius quod iuramento promittitur: secundus, ex parte eius quod accidit post factum iuramentum: tertius, ex parte rationis: quæ factum est iuramentum: quartus, ex parte relaxationis eiusdem iuramenti. De quibus singulis singularæ difficultates occurrunt tractandæ, præmissa illa de interpretatione.

Difficultas prima, Quomodo interpretandum sit iuramentum promissorium.

34

Quia obligatio iuramenti pendet maxime ex intentione iurantis, sit vt quoad forum conscientie, nihil sit opus interpretatione, quando ille ita certus est de sua intentione, vt explicare possit, quid iurare voluerit, & pro quo tempore, ac sub quibus conditionibus, vel circumstantijs. Sed quia sæpe contingit, vt ipse iurans non videat aliam intentionem explicare præter eam, quæ verbis quibus iuravit accommodata est; eo quod voluit simpliciter iurare prout verba sonant: sit, vt sæpe opus sit ipsorum verborum interpretatione: de cuius faciendæ modo hæc difficultas proponitur: cui satisfaciemus propositione aliquot regularum.

Prima est, In iureiurando semper intelligi exceptam auctoritatem, seu ius & interesse Superioris, ex cap. Venientes §. Quia vero, De iureiur. Sic qui iuravit non exire domo, citatus à Iudice vt compareat, non efficitur periurus comparando. De qua re bene Iacobus à Graphijs lib. 2. Decis. aurearum cap. 18. num. 32. & sequentibus: & Suarez suo modo erudite in tom. 5. De religione lib. 2. cap. 34. num. 5. 6. & 7.

Secunda est, In iureiurando intelligi, si alter cui iuratum est ac vicissim iuravit, ex sua parte fidem seruauerit: ex cap. Peruenit 2. De iureiur. & ex lege Cum proponas Cod. De pactis. Vide Sylu. in verbo Iuramentum 3. quest. 1. vers. 4. & Angelum Iuramentum 5. num. 17. vbi monet hoc non procedere, cum quis simpliciter, nec habito respectu ad alterius promissionem, iuravit. Pro quo Sanchez in opere Morali lib. 3. cap. 17. num. 16. alios refert: ac id ipsum negat cum Molina de iust. & iure tit. 2. disp. 27. ad finem: eo quod promissio facta simpliciter, habeat eam tacitam conditionem: si alter cui illa fit, se postmodum non præbeat ingratum: ita vt ratione ingratitude non possit recedere à promissione. Verum in illo casu consulerim petere dispensationem à iuramento, ob eius sanctitatem, cauendum est omni cura ab illius violatione.

Tertia est, Eum qui alteri obedientiam iurat, aut se illius arbitrio pariturum iureiurando promittit, non esse censendum obligare se ad res illicitas, quas ille præciperet, ex cap. Veniens, & cap. Quinquaginta eodem tit.

Quarta est, Iuramentum promissorium intelligi, si res in eodem statu remanserint, ex cap. Quæmadmodum eodem tit. in quo statuitur illum qui sponsam se in uxorem ducturum præiurat, non teneri lucere si in fornicationem, aut morbum, aut notabilem deformitatem ipsa interea incidat. Adverte autem quod habet Sylu. in præced. vers. 3. & pro generali regula constituit Suarez notat: Per mutationem itatus rerum, excusationem à iuramento contingere, cum quando casus de nouo emergens talis est; vt si fuisset in principio, iuramentum extingueret temerarium: tum etiam quando casus est talis, siue ob difficultatem, siue ob indecentiam rei: vt si contigisset in principio, iurans continuisset se à iurando: adeo vt possit ea de causa merito negari, iuramentum factum esse secundum intentionem ipsius: præsertim cum iuramentum tanquam accessorium, conditionem actus cui adiungitur tanquam principalis sui sortiat, per regalam 42. iuris in sexto. Atque promissio cui iuramentum adiungitur, sub intellectu habeat conditionem, vt ipsa, si res notabiliter mutetur, non obliget: ne quidem si ea facta sit Deo: vt ostenditur in sequentibus cum de voto agitur. Existimandum est igitur subintellecta eadem conditione, factum esse iuramentum promissorium: ipsumque proinde non obligare illa interueniente. Qua de re agens Suarez in præced. num. 4. in confirmationem adfert adhuc alia iura.

Quinta est, Idem iuramentum promissorium intelligi, si non adit aliqua ex iis causis, per quas cessat obligatio iuramenti. Quæ causæ intelliguntur ex dicendis in sequentium difficultatum explanatione: ad easque reuocantur omnes illæ conditiones quas Syluester in verbo Iuramentum tertio, quæst. prima, meminit esse in iuramento subintelligendas.

Sexta est, de qua idem author in sequent. quæst. 3. In omni iuramento quod præstatur generaliter in aliquo contractu vel promissione, non modo in externo foro, sed etiam in interno, semper esse intelligendas conditiones ac limitationes omnes super eorum contractu vel promissione præscriptas iure, aut receptas consuetudine: nisi constiterit iurantem habuisse in eo intentionem contrariam. Ratio est, quia iuramentum sequitur naturam actus super quem cadit: nam accessorium sequitur naturam principalis prout habet regula 42. iuris in 6. Sic ergo ille qui iuravit se velle se a tenentis arbitrio stare sub certa pœna pecuniaria, non est periurus, quantumuis non ster tali tenentis, dummodo soluat illam pœnam pecuniariam, ex cap. Pertuas De arbitris. Similiter is qui iuravit quod residebit in suo beneficio non est periurus, si legitima sit causa cur non resideat: ex cap. Ex parte, & duobus sequent. De Clericis non residentibus. Eodem modo cum Iudex iuravit se non nisi secundum formam iuris iudicaturum ad intelligendum est, quando crimina non fuerint manifesta, ex cap. Ad nostram 2. De iureiur. Ac demum cum quis iuravit quod non stabit in iudicio contra alterum: intelligendum est, nisi sit causa Ecclesiæ, vel propria: ex cap. Petitio, eod. titul.

Septima est, de qua in sequent. quæst. 8. Sylu. itemque Angelus iuramentum 4. nu. 4. & Couar. ad cap. Quamuis pactum prima par. §. 4. num. 49. ac Medina in Cod. De restit. quæst. 3. in fine, aliquot que alij quos Sanchez refert in opere Morali lib. 3. cap. 17. num. 15. Iuramentum interpretandum esse, vt si rationabilis causa subsit, intelligatur impleri in casu etiam ficto, seu quando non datur quidem illud idem numero quod promittitur, datur tamen iusta compensatio: ita vt is cui iuratum est, in nullo grauetur, nec damnum sentiat. Subest vero tunc ratioabilis causa, cum soluendo quod debeo, periculum est ne faciam iacturam eius quod mihi debetur ab eo cui soluo: eo quod non sperem ipsum mihi alioqui soluturum: etsi debitum vtumque sit æque liquidum. Exemplum est si iurauerim me soluturum tibi 100. nummos aureos mutuo acceptos: & postea dederim tibi comodato equum eiusdem minimi valoris,

quem

quem constat tua lata culpa apud te periisse: remittendo enim tibi eam iacturam meam, censei possum iuramento satisfecisse per compensationem. Eiusmodi satisfactioni vero non esse locum (*nisi creditor libere consentiat*) si vel de his iusta causa illius faciendæ, vel debitorum per quod fit compensatio, non sit liquidum: copiose tractat Suarez in eodem lib. 2. cap. 37. sicut & in præced. 36. quod nec satisfaciatur qui sine tali consensu restituerit æquivalens. Ita ut non possit quis propria voluntate rem quam iuravit se datum, commutare in aliquam æqualem omnino, nec etiam in meliorem sine consensu eius cui se daturum iuravit. Eiusdem breuitatis studio relinquemus consulendum, ab eo qui talium accuratorem notitiam velit: contenti monere fundamentalem rationem eorum esse, quod iniquum sit, absque iusta causa cogere aliquem ad commutandam rem suam, aut sibi debitam specialiter: quodque ad veritatem, quam iuramentum exposcit, requiratur ut ad id quod iuratum est præstetur, nec sufficit eius loco aliud æquivalens præstare. Nec enim excusabitur à periurio qui iuravit se laboraturum in tua vinea, si id non faciat, quantum cum quo interesse in de secutum compenset, aut alium suo loco mittat: nisi interuenierit causa iusta, cuius exceptio censenda sit subintellecta in iuramento. Ut vniuenire potest tantum, cum quis intentione habuerit iurandi in genere. Vnde fit (quod monet Angelus in seq. num. 6.) ut quæ de interpretatione iuramenti dicuntur, intelligenda sint locum habere cum is qui iurat, non habet expresse vel tacite animum se super aliquo determinato obligandi contra eiusmodi interpretationem: quoniam ea non valeret saltem in foro conscientie, in quo habetur potissimum ratio intentionis iurandi.

35. Octava regula est, de qua pluribus Thom. Sanchez in opere Morali lib. 3. cap. 13. Iuramentum promissorium sic esse intelligendum, ut ex parte eius qui iurat, actio sit personalis: seu qua tantum obligetur persona ipsa quæ iurat siue per se, siue per alium, cui suo nomine iurare commisit: adeo ut virtute iuramenti nullus alius ligetur. Ratio est: quia obligatio religionis, qualis est iuramenti, contrahitur tantum ab eo qui cultum Deo exhibet. Quo fit ut illa obligatio, quæ iurando contrahitur, sit tantum iurantis, siue verba iuramenti per se protulerit, siue alius nomine ipsius: quia parum refert ad vinculum iuramenti, quod verba quibus iuratur proferantur propria lingua vel aliena: quando quidem ipsum principaliter pendet ex intentione qua iuratur. Ideo enim, etiamsi quis iuret ore proprio, si id sicte faciat, & sine intentione iurandi, nullum est vinculum. Quæ de re plenius Suarez tractat 5. de religione lib. 2. cap. 31. num. 3. & aliquot sequentibus.

Vnde post deduci, admissum de nouo ad senatum vel capitulum, non ligari, iuramento quod antecessores sui præstiterunt: neque filium, aliumve hæredem iuramento patris, alteriusve, cuius hæreditatem adiit etiamsi iurauerit quis pro se, & suis successoribus vel hæredibus: quia sine proprio consensu, anima non adstringitur spiritali iuramenti vinculo: cum iurare sit actus humanus, requirens deliberatum agentis consensum. Tales tamen possunt ob aliam causam (ut ob contractum vel pactum tam suo quàm successorum nomine initum, cui iuramentum ipsum accesserit) obligari ad id præstandum quod ab aliis iuratum est, etiamsi non obligentur ratione iuramenti. Quæ doctrina est D. Thom. 2. 2. quæst. 98. art. 2. ad 4. quam habet Sotus in 8. de iust. & iure quæst. 2. art. 2. sub finem: quamque loco cit. Suarez pluribus persequitur.

Ad hæc ex parte eius, cui iuratur, obligatio iuramenti potest esse communis: seu ad alias adhuc personas extendi: ut fit, cum quis iurat alicui fidelitatem, & omnibus successoribus ipsius: nam ut eis, sic & successoribus eius obligatur, ex cap. Veritatis De iure iur. Similiter cum iuramentum sit alicui simpliciter sub nomine dignitatis: ut cum quis Romano Pontifici iurat obedientiam. Nam obligatur ipsi, & successoribus ipsius eam præstare. Secus est vero si ipsi iuraret sub nomine proprio: dicendo iuro tibi Paulo quinto: quia ei tantummodo, non item successoribus eius obligaretur, quod ex Panorm. Syluest. habet in verbo iuramentum 4. quæst. 3.

36. Nona regula est. Cum iuramentum factum est de seruandis statutis alicuius Ecclesiæ, vel ciuitatis, vel vniuersitatis, illud non esse interpretatione extendendum ad postea eadem, nisi iurans intenderit se ad ea quoque obligare. Hanc locis citatis habent D. Thom. & Sotus. Cui tamen nonnulli contradixerunt, ut videre est apud Sylu. iurament. 4. quæst. 23. Sed bona ratione nititur, quam idem Syluester ibidem adfert ex Panorm. quod propter periurij periculum, iuramentum sit grauis præiudicij, & strictæ interpretationis, ideoque extendendum non sit, sed restringendum potius, ne comprehendat ea quæ ex lata verborum significatione, possent adhuc comprehendere: ut v. g. illa quæ non sunt in vigore: aut quæ non seruantur ex religione iuramenti, aut quæ minima sunt, & ad quæ non videtur iurans se adstringere voluisse. De qua re late Sanchez in opere morali lib. 3. cap. 14. & 15. quem si lubear vide.

• Documenta de iuramento, quo iuratur obseruatio statutorum communitatis.

37. PRIMUM est, sumptum ex cap. 1. De iure iur. in 6. Si inter prædicta statuta continentur aliqua illicita, vel impossibilia, vel libertati Ecclesiæ contraria: non esse obligationem ea seruandi: cum iuramentum non sit iniquitatis vinculum. Adeoq; grauitate peccare eum, qui sciens aliqua talia esse, iurat generaliter, & sine exceptione eorumdem: quæ vel omnino, vel hæc præstare nequit.

Secundum est. Si inter eadem habeantur aliqua licita quidem, & possibilis: sed abrogata per consuetudinem rationabilem & præscriptam (de qua in præced. lib. 13. c. 23.) non esse obligationem ea seruandi sub præstato iuramento: amiserunt enim vim statuti ex cap. fin. De consuet. ideoque materia iuramenti esse deserunt. Quæ in re obseruare conuenit quod habet Tabiena in verbo Iurare sub finem nu. 37. successores qui iurauerunt seruare statuta suorum prædecessorum, non esse condemnandos periurij, si non seruent ea quæ maior pars non seruat amplius: quia possunt verosimiliter putare talia esse abrogata: & ideo iuramentum suum non esse ad ea extendendum.

38. Tertium documentum est. Qui iuravit se seruaturum alicuius communitatis statuta, his per eandem communitatem sublati, non teneri amplius ea seruare: secus esse autem, si iurauerit se ea quæ in statutis continentur seruaturum, nulla mentione facta de ipsis statutis: ut si dicat. Iuro hoc, vel illud: neque addat, prout in talibus statutis continetur. Id quod explicant Armilla in verbo Iuramentum, n. 36. & latius Syluester eodem verbo 4. quæst. 2. & Tabiena in verbo Iurare num. 37. Vbi notat, quod obseruatione dignum est, ad vitandum in hac re periurium: ad id requiri ut maior pars communitatis statuta ipsa iurata collegialiter tollat, sed tamen tacite: puta eis contraueniendo de communi consensu: neque sufficere ut tollat singulariter, id est, per consensum quibus seorsim singuli consentiant in talium transgressione, eave transgrediantur. Ratio est: quia singuli seorsim sumpti, censentur inferiores, quibus tantum incumbit parere talibus statutis: tota communitas vero habet rationem Superioris, prædicti potestate statuendi & abrogandi statutum suum.

Sed excipe ex Sylu. in ead. quæst. versu 5. & Tabien. in sequen. num. 40. nisi tale statutum concernat fauorem aliorum, bonumque publicum: atque Superiores illud confirmauerint. Nam ex quo Superior confirmando statutum, ei authoritatem tribuit, illud facit suum: argumento cap. Si Apostolica, De præbendis in 6. Inferior autem nequit Superioris legem tollere. Secus vero esset, si confirmatio principaliter concerneret fauorem statuentium, quia tunc ea vim haberet priuilegij, cui renuntiare priuilegiati possunt, nisi principaliter concernat fauorem Ecclesiæ.

Quartum documentum est, quod idem auctores tangunt, Syluest. vers. 2. & Tabien. num. 36. Etiamsi media, aut etiam maior pars eorum qui statuta iurarunt, illa transgrediantur: eum tamen non esse à periurio excusatum, qui tali de causa negligit eorumdem statutorum obseruationem: si vel ex ea nullum ipse sentiat incommodum: vel alii non transgredientes, aliquod sentiant. Secus vero esset si solus incommodum pateretur obseruando: & non obseruantes

recipe-

reciperent commodum: quia tunc excusari potest per benignam interpretationem iuramenti, cum mens ipsius quando iuravit, non censeatur fuisse, ut in tali casu adstringeretur.

Quintum documentum est. In generalibus iuramentis obediendi Praelato, aut Rectori, iurata obediencia non censetur exigi, nisi id ipsum exprimat per precipiendo in virtute praestiti iuramenti, vel alia verborum forma aequivalenti, secundum communem intelligentiam, usumque receptum. Immo vero interdum vltis ipse habet, ut nec tali verborum forma exigatur obediencia: sed ea solum vsurpetur ad commemorandam ipsius Praelati aut Rectoris potestatem, & ad errorem in cutiendum, et nemo illam contemnere audeat: prout ex Driedone & Couarruua Suarez refert tom. 5. de relig. lib. 2. cap. 75. num. 6.

39. Vltima regula est, de qua Syluest. in seq. quest. 6. Iuramentum generaliter factum extendi tantum ad ea de quibus cogitatum est, vel debuit merito cogitari. Factum vero specialiter, recipere interpretationem: in foro quidem contentioso, secundum ius: in poenitentiali vero, secundum intentionem iurantis. Circa quam intentionem aduerte quod Suarez plenius tractat in tr. lib. 2. c. 33. si incertum sit an ea fuerit vere iurandi, ut cum quis dixit Per meam fidem id faciam, nescitq; an intellexerit fidem diuinam, an vero tantum humanam: si quidem pariter nesciat an habuerit intentionem iurandi: non esse obligationem praestandi promissum censeo eo nomine, quod tunc locus esse possit interpretationi benigniori ob incertitudinem intentionis iurandi, sine qua iuramentum nullam vim habet: sin autem sciat se vere habuisse intentionem iurandi, etiamsi de modo sit incertus, tunc seruandum esse promissum: ut pote quod scitur factum inuocato in testem Deo: ac proinde q; violari nequeat sine irreuerentia diuinam maiestatis.

Qua etiam de causa, ut idem Suarez addit, implendum est, quod scitur quidem promissum esse sub iuramento, sed dubitatur nec sciri potest verum iam sit impletum. Illud autem de quo dubitatur, an licite impleri possit (etiamsi dubium vinci nequeat) ita interpretandum est, ut pro illius omissione licita, procurari debeat Superioris Ecclesiastici dispensatio a iuramento, & qua in sequentibus. Ratio vero esse potest, quod alioqui res non careat periculo memoratae irreuerentiae.

Difficultas secunda, Quomodo ex parte materiae iuramentum promissorium ut accesserit, ut absq; peccato possit non impleri.

40. Quae faciunt ad huius explicationem late persequitur Suarez in tract. 5. De religione lib. 2. a cap. 12. ad 24. & post eum Sanchez in opere Morali lib. 3. c. 9. Ad vitandum autem prolixitatis fastidium paucioribus contenti esse possumus: statuendo hanc generalem conclusionem.

Quotiescumque materia non est capax iuramenti obligatorij, absque peccato omitti executionem iuramenti promissorij. Haec ex eo patet, quod tale iuramentum sit inualidum, perinde ac excommunicatio lata in materia illius incapaci. Ex eadem vero deducitur in particulari. Primo, q; nulla iuramenta facta de actu illicito exequendo, seruentur absque peccato, prout ex D. Thoma 2. 2. quest. 89. art. 7. ad 2. communiter receptum est. Intelligi debet vero, etiamsi actus sit illicitus solum venialiter, ex Caiet. in verbo Periurium, & Sylu. verbo iuramentum, 4. q. 1. De quo plenius Suarez cap. 15. eiusd. libri secundi. Satis vero probatur per illud quod habetur in cap. Quanto, De iure iur. Iuramentum non esse vinculum iniquitatis: & per regulam 58. iuris in 6. Non est obligatorium contra bonos mores praestitum iuramentum. Iam vero peccatum esse, ut eiusmodi iuramenta facere, sic & adimplere, expressit D. Thomas loco citato: & communem Doctorum sententiam esse notat Couarr. ad cap. Quamuis pactum 1. part. 8. 6. num. 6. patetque ex memorato cap. Quanto. Neque obstat quod ex cap. 5. Leuitici vers. 4. ille qui iurat male facere, debeat id obseruare: quia illic agitur non de malo culpa, sed de malo poenae: ut cum quis iurat seipsum affligere. Videri potest Suarez in cap. 12. citato.

41. Caeterum iuramentum istiusmodi in materia mortali, esse mortale, & in veniali veniale, ostenditur in seq. nu. 92. Quale autem peccatum sit ipsum implere, asserendum est iuxta naturam ipsius delicti iurati, quod relinquitur in sua natura: ideoque tale esse quale esset si iuramentum interpositum non fuisset. Et ita ille qui iuravit mortale, ut furtum, aut homicidium: implendo iuramentum peccat mortaliter, eodem modo quod si non iurasset. Qui vero iuravit veniale ut mendacium officiosum, implendo iuramentum, peccat solum venialiter. Nam quod mortaliter peccet, non quia verum esse ratione operis: quod, ut supponimus, tantum est peccatum veniale, nec ratione obseruationis iuramenti, quae de se bona est: ideoque operi superaddita non aggrauat illius malitiam, sed relinquit ipsum in sua natura. Quod est argumentum Syluestri loco cit. versu sexto. Vbi etiam merito reprehendit Angelum, quod putauerit mortaliter peccare eum, qui propterea peccatum veniale committit, quod se commissurum iurauerit: nam, ut Syluester ipse argumentatur, & cum eo Nauarr. lococitato, talis circumstantia alleuiat potius peccatum quam aggrauet, cum procedat ex Dei reuerentia, nisi forte quis adeo malitiosus sit, ut tribuat Deo complacentiam, qua velit eiusdem male iurati adimplerionem: id quod pertinere ad blasphemiam dubium non est. Aduerte vltimo loquendo mortaliter nunquam homines nisi per ignorantiam & bonam fidem, ratione iuramenti impelli ad perficiendam rem malam iurata: ideoq; culpam in eo euentu diminui potius quam augeti.

42. Porro quod possit quis propria autoritate contrauenire huiusmodi iuramento de re illicita, non debet in dubium vocari: cum ex cit. cap. Quanto, habeatur non esse super eo absolutio requirendam: sicq; tenet D. Thomas. in cit. q. 89. art. 9. ad 3. Sylu. iuramentum 1. q. 1. & Sotus lib. 8. de iust. & iure quest. 1. art. 9. circa 3. argumentum. Cui doctrinae congruenter quaedam statui possunt pro praxi.

43. Primum, admittendum esse necessarium, quod quoties soluere vsuras mortale aut veniale fuerit, debitor obligandus non sit stare iuramento praestito de eis soluendis. Id quod Couar. expressit ad cap. Quamuis pactum par. 2. §. 3. nu. 2. vers. superest. Vnde quod in cap. Debitores, de iure iur. dicitur: eum qui iuravit soluere vsuras creditori, teneri sub ratu perituri eas soluere, intelligendum est, ut procedat in casu quo talis solutio potest sine peccato fieri.

Secundum est, quod etiam ibi habet Couar. Si quis causa pactionis simoniacae promissit interposito iuramento dare aliquid, ipsum non teneri seruare tale iuramentum, quod ex parte etiam iurantis ita illicitum est, ut impleri nequeat absque peccato: adeoque dispensatione non indigeat, ut idem author addit congruenter tradita doctrina.

Tertium est: quoties iuramenti adimpletio fuerit contra legem in conscientia obligantem, ipsum non esse implendum. Quamuis enim controuersum sit, an iuramentum omne quod fit contra legem sit nullum (de quo post Panorm. Angelus iuramentum 5. §. 23. & Sylu. iuramentum 4. quest. 18.) hoc tamen certissimum est, quod quoties iuramenti obseruatio fuerit contra legem vel mandatum Superioris obligans in conscientia, nequaquam standum esse tali iuramento, tanquam ei quod seruari nequit absque peccato. Huc spectant quae Suarez tractat in eod. lib. 2. c. 18. & 20. Secus esset autem si iuramentum quidem contra legem esset, non tamen illius obseruatio: ut ostendit regula quam ex Panorm. adfert Sylu. in seq. quest. 30. Quod quantumuis iuramentum lege etiam Canonica vel diuina prohibeatur: iurantem nihilominus teneri illud seruare, non obstante quod peccauerit iurando. Ad cuius rei confirmationem induci possunt cap. Cum contingat. De iure iur. & cap. 2. eod. tit. in 6. Ex quibus habetur, seruandum esse iuramentum quod seruatum non cedit: & non seruatum cedit in prauidicium animae.

Quartum est, non obligare iuramentum factum contra prius iuramentum, vel contra votum: aut etiam contra simplicem promissionem: quia ut illa, ita hanc violare, peccatum est saltem veniale: videri possunt Angelus in praed. §. 15. & 16. & Sylu. quest. 12. Quod autem Gratianus ait 22. quest. 4. in fine, eum qui vovit castitatem, & postea iurat se

accepturum aliquam in coningem, posse implere iuramentum, omnino falsum est, vt ibidem glossa notat, & patet ex cap. Rufinus, Qui Clerici vel uocantes. De hoc Suarez in sequenti cap. 19.

Quintum est, non obligare iuramentum factum contra bonos mores, seu cuius obsequio præbet occasionem delinquendi contra honestatem, præscriptam uel rectam rationis. De qua re iudem auctores: Angelus §. 3. Sylu. autem quæst. 11. & Suarez latius in cap. 21.

Sextum est, Non obligare iuramentum quando cedit in alterius præiudicium immeriti, seu quando obseruari non potest, quin fiat alteri iniuria. De qua re Angelus adhuc §. 22. & Sylu. quæst. 15. Qui etiam commemorant alios casus, in quibus contingit iuramentum non obligare: sed de eis facile est iudicare ex antedictis, uel ex dicendis.

44. Deducitur secundo principaliter, ex conclus. initio capitis assignata: quod is qui præstitit iuramentum de omittendo opere supererogationis: seu, quod idem est, de quo *faciendo non est quidem obligatio: melius tamen est facere illud, quam omittere*: non teneatur ei stare. Nam licet nulla obligatio sit agendi talia bona quam diu manent intra limites supererogationis: nemo tamen potest obligare se ad eorum omissionem, quæ non est materia capax iuramenti: cum sit contraria uni iustitiæ parti, quæ est facere bonum: sicut peccatum, siue mortale, siue veniale, contrarium est alteri parti, quæ est declinare à malo. Adde quod se ad talem omissionem obligare sit ponere obicem Spiritui sancto, cuius proprium est animadus infillare desideria sancta. Ita cum D. Thoma 2. 2. quæst. 89. art. 7. ad 2. & quæst. 98. art. 2. ad 2. Nauar. in Enchir. cap. 12. num. 17. & alij communiter docent. Vnde intelligere licet non esse obligationem seruandi iuramentum, quando iuratum est aliquid contrarium consilijs Euangelicis, aut perfectioni Christianæ: quale est nunquam fieri Religiosum, nunquam suscipere sacros ordines, nunquam dare pecuniam mutuo, uel commodare res suas, nunquam consulere proximo, uel eum consolari, nunquam dare elemosinam, nisi extreme egenti, nunquam ieiunare extra tempora indicta, nunquam fideiubere, & sic de similibus operibus pie propter Deum faciendis de consilio.

45. Tale uero iuramentum esse peccatum mortale, sentiunt Angelus in uerbo *Iuramentum* §. 3. & Sylu. *Iuramentum* 2. quæst. 7. Sed ueniale tantum esse uideretur potius dicendum cum Nauar. in præced. num. 16. & Couar. ad cap. Quamuis pactum 1. par. §. 6. num. 6. & Soro in 8. De iust. & iure quæst. 2. art. 3. concl. 5. post Caiet. 2. 2. quæst. 89. art. 7. circa responsionem ad 2. & in uerbo *Periurium*: quod etiam tenet Suarez in tract. 5. de religione lib. 3. cap. 18. num. 6. Probatur uero, quia uerè argumentatur ibidem Nauar. deterius est iurare se facturum uel omitturum, quod factum uel omittum, peccatum est ueniale, quam quod non est de se peccatum, etiam si contrarium ipsius sit iplo melius. At iuramentum de peccando uenialiter non est peccatum plusquam ueniale: (quod docebitur in seq. num. 92.) Ergo nec erit iuramentum de omittendo, eo cuius contrarium est iplo melius.

46. Non modo autem liberum est istiusmodi iuramentum, tanquam non obligans, perinde seruare uel non seruare, at si non esset de tali re iuratum: sed etiam melius est non seruare quam seruare, cum melius sit facere opus consilij & supererogationis, quam ipsum omittere. Ita D. Thomas loco citato. Neq. in ea re opus esse autoritate Superioris, sed tale iuramentum posse propria iurantis autoritate infringi, post D. Anton. docet Nauar. in cit. num. 17. Meminisse tamen oportet, quando ex adiunctis circumstantiis melius fuerit tale iuramentum seruare: ut non dare mutuo, uel fideiubere, uel alij id genus, omittere iuxta præstitum iuramentum, obligationem esse ipsum seruandi: quia tunc omissio non est contra consilium, sed in consilio, & aliquando etiam in præcepto: atq. adeo legitima iuramenti materia. Huc referri possunt quæ habet Suarez in capite 17. præcedentis libri secundi.

Deducitur tertio principaliter ex initio proposita generali conclusione: si iuramentum emissum sit de actione indifferenti, seu quæ de se nulla uel aliterius boni ra-

tionem habet, salua perseuerante indifferentia ratione, non esse obligationem qua teneatur quis prestare quod iuratum est: ut si nulla interueniente boni circumstantia, iurauit quis se non admitturum hunc uel illum in suo ministerio, uel non loquuturum de talire, uel non aditurum domum illius, uel non missurum panes eo quædus ad furnum ipsius, uel ad emendum ab eo aliquid, &c. Ratio est: quia iuramentum non est uinculum institutum ad faciendum aliquid otiosum & uanum, ut actus indifferentis censetur esse de se: quando quidem ut talis, bonus non est, nec ad bonum finem refertur (alioqui enim iam non esset indifferentis) ideoq. otiosus est, tanquam is quo nullum bonum acquiritur. De qua re Suarez in præced. c. 16. in eaque cum Caiet. in uerbo *Periurium* contentientes multos refert Sanchez in opere morali lib. 3. c. 9. num. 11.

Adde uero, iuxta Nauar. in Enchir. c. 12. num. 17. melius esse huiusmodi iuramenta frangere quam seruare. Adde etiam posse id propria autoritate fieri & absq. dispensatione, iuxta tradita à Sylu. in uerbo *iuramentum* 5. quæst. 1. Et ratio in promptu est: quia non sunt obligatoriæ. Quod etiam Sanchez in opere Morali lib. 3. c. 9. nu. 3. Quamquam ubi dubium fuerit, An res iurata sit aliquo modo utilis, uel aliam rationem boni habeat: procuranda erit dispensatio, ut post D. Thomam 2. 2. quæst. 98. ad 3. docet Soro in 8. De iust. & iure quæst. 2. art. 9. circa 2. argumentum.

47. Quod si contingat actum esse indifferentem reddi uilem, aut aliter bonum, ea circumstantia: ut si quis iuret se non iuratum ad talem domum, uel non transiturum tali uia, ad cauendum ne aspectu alicuius mulieris tentetur, & sic de similibus; ad uitandam nimirum peccati occasionem: quia consequenter erit materia capax obligationis iuramenti, tunc dicendum erit, tale iuramentum obligare. Ita Caiet. docet in uerbo *Periurium*, & Nauar. in Enchirid. cap. 12. num. 12. & 17. ubi ex Angelo addit, idem esse dicendum quando eiusmodi iuramenta proxime fierent ex aliquo bono respectu. Aduerte obiter ex proposita doctrina, quæ statuitur iuramentum de re indifferenti non esse obligatorium, per se posse ratione eius quod idem Nauar. in præced. nu. 11. habet: illum qui dixit, Deus non me adiuuet si amplius lusero (quod est iuramentum execratorium) non teneri iuramenti abstinere à ludo non illicito in parua pecunie quantitate, & ad honestam recreationem. De eodem iuramento non ludendi pluribus agit Sanchez in opere Morali lib. 3. cap. 18.

Difficultas tertia. Quomodo ex parte euentus cesset obligatio iuramenti promissorij, sic ut possit sine peccato non imitari.

48. Contingere ut ratione euentus cesset iuramenti promissorij obligatio, patet ex cap. Veniens De iurcur. Ad quod plenius in particulari intelligendum: notandum est primo, cum Caiet. uerbo *Periurium*: omnia iuramenta ea, quorum euentus malus est, non esse obligatoria. Exemplum datur de iuramento, quod ex D. Matthæi cap. 14. Herodes fecit saltatrici: quamuis enim tale tolerabile esse potuerit intellectum sano modo: id est, cum ea moderatione, quod saltatrix ipsa nihil peteret illicitum: pessimum tamen fuit euectus, ea petente caput Ioannis Baptistæ: neque illi ex ireitrandò astringebatur, patrare tantum scelus: cum malæ petitionis euectus excluderet vim iuramenti, ex D. Thom. 2. 2. quæst. 89. art. 7. ad 2. Quem sequuntur Caiet. loco cit. & Soro lib. 8. De iust. & iure quæst. 1. art. 7. circa 2. argumentum.

49. Notandum est secundo, cum Angelo *Iuramentum* 5. §. 12. iuramentum non obligare, quando res super qua factum est, uenit ad talem statum ut temerarium sit illud tunc seruare. Itaque si iurauit quis se nunquam militaturum, aut negotiaturum, uel tali domino seruiturum: postea autem ad eam paupertatem uenit ut uiuere nequeat nisi militet, aut negotietur, aut tali domino seruiat, potest propria autoritate contra facere, non obstante iuramento: sicut & is qui iurauit reddere domino gladium apud se depositum: si idem dominus factus sit furiosus, potest non reddere: item si opulentus qui iurauit se alicui

victim

viētum prābiturum, ad eam paupertatem redigatur, vt id prāstare non possit, nisi contra decentiam sui status mendicet. Itemq; is qui iurauit se non mutaturum sepulturam, vel testamentum, si noua superueniat causa iusta iurandi. Hęc ille.

50. Notandum est tertio, quod idem Angelus ex Panormit. habet ibidem: cum qui iurauit respectu dignitatis, vel alterius qualitaris existentis, siue in ipso iurante, siue in eo cui iuratur: illa deficiente, iuramentum non tenere: quia euentus tollit tunc rationem iuramenti. Sic ille qui iurauit Episcopo obedientiam, non tenetur obedire ei amoto ab Episcopatu. Item is, qui tanquam Canonicus, vel tanquam scholaris iurauit, non tenetur ad talis iuramenti obseruationem, si mutauerit statum Canonici, vel scholaris. Sic etiam ille qui iurauit se castitaturum aliquē, si talis emendet se, supplex que veniam petat, non tenetur seruare iuramentum: quia huius ratio per superuenientem euentum cessauit, & ita r. Reg. 25. Dauid non impleuit iuramentum de excidenda domo Nabal, cum ei satisfactum esset per Abigail. Quia ratio iuramenti parentum aut heroum de puniendis filiis aut famulis, non obligant ob euentum emendationis horum, aut interueniente, causa ob qua id fieri non debeat. De qua re Sanchez in opere Morali lib. 3. cap. 6. num. 16.

51. Notandum est quarto, obligationem iuramenti cessare ex euentu per quem fit, vt ipsum cedat in alterius perniciem: quo modo is qui iurauit aliquid, & post factus Episcopus non potest illud prāstare sine prāiudicio populi sibi commissi, non tenetur ad obseruationem. Item cum quis alicui absolute iurauit se seruaturum ei secretum: non ita tenetur ad id ex vi iuramenti, quin si illud fuerit alteri nociuum, possit & debeat reuelare ijs qui possunt prodesse, nec obesse: possit item ac debeat cum in testem producit, procediturque seruato iuris ordine debito: nisi forte res sit talis, quam ipse nequeat probare: aut ille qui exigit ab ipso iuramentum de dicenda veritate, homo sit ferus, de quo verisimiliter prāsumatur quod non procedet seruato ordine memorato. Nam tali, ne quidem illud quod non tantum scit, sed etiam probare potest, tenetur reuelare. De qua re Angelus in seq. § 22. & latius Nauarr. in Enchir. cap. 18. a num. 52. vsque ad finem, & nos suo loco in seq. lib. 24.

52. Notandum est quinto, cum Caiet. in verbo Periuirium, iuramentum promissorium non esse obligatorium, cum ex euentu res promissa, facta est impeditiua maioris boni. Ratio est: quia sicut non valet iuramentum non faciendi aliquod bonum: ita nec iuramentum faciendi aliquod bonum maioris impeditiuum. Adeo vt non sit obligatio illud seruandi ex D. Thoma 2. 2. quest. 89. art. 9. ad 3. sed liceat ipsum commutare in illud melius iuxta cap. Peruenit. 2. De iureiur. Ne quis tamen in hac re (de qua late Suarez in eodem libr. 2. cap. 12. & 13.) fallatur: aduertendum est, ex iuramentis, quadam esse in fauorem seu commodum hominis emissa, & quadam non ita; si que sint huius posterioris generis, admittendum esse vniuersē, quod cum de bono sint quidem, sed maioris boni impeditiuo: non sic obligent, quin ille qui iurauit, possit auctoritate propria facere id ipsum quod est melius, prout ratio proposita ostendit: & notant Angelus iuramentum 5. §. 33. & Syluest. iuramentum 4. sect. 20. addentes id non procedere sed Episcopi saltem opus esse dispensatione, si vtrumque illud bonum possit fieri, vel dubium esset an maioris boni impeditiuum debeat contingere ex implatione iuramenti. Quod si iuramenta sint talia que in hominis gratiam facta sint, commodumque illius concernant: concedendum est: si quidem illud de quo sunt facta, bonum sit (etiam si oppositū ipsius censetur melius: imo etiam si ipsum maioris boni sit impeditiuum) quod ea sint obseruanda nisi reiaxentur relaxatione, de qua in sequentibus. Ita quoque docent in iisdem locis Angelus & Syluester.

53. Indeque est, quod is qui iurat matrimonium cum aliqua contrahere, teneatur stare iuramento, ex cap. Commissum De sponsalibus: quantumuis ex natura rei in eiusmodi contractu includatur obligatio reddendi carnale debitum si petatur: ex qua sequitur vt idem iuramentum

impeditiuum sit perpetuæ continentię, seu status virginitatis vel castitatis: quem esse bonum prāstancius statu matrimonij definitum est in Concl. Trid. sess. 24. can. 10. De sacramento matrimonij.

Vbi aduerte obiter, peculiarem religionis prerogatiuam esse, vt etiam si quis iurauerit se cum aliqua contrahere matrimonium, possit nihilominus ad religionem migrare, quemadmodum oratur in Caiet. verbo Periuirium, versus Intelligit, Sotus lib. 7. De iust. & iure, quest. 1. art. 3. & in 4. dist. 27. quest. 2. art. 5. & Couar. in Epit. 4. Décret. par. 1. cap. 5. num. 11. Pro eo que est textus in cap. Verum, De conuers. coniug. Neque obstat textus in cap. Commissum supra cit. Nam vt ipse Couar. ibid. ex Innocentio notat dici potest, quod sponsum de quo ibi agitur, noluerit deliberate religionem statim ingredi: sed tantum id in animum induxerit absque voto: cui Pontifex consulit vt contrahat, fidemque seruet: & postea si velit religionem profiteretur.

Notandum est sexto, adhuc ex parte euentus, iuramentum non obligare, cum ipsum fuerit interpositum sub conditione que non adimpletur. Id quod habetur ex cap. Peruenit 2. De iureiur. & ex cap. De illis rit. De conditionibus appositis: intelligendumque est ex Syluestro iuramentum 4. quest. 22. cum obligatio tota fuerit in talis conditionis euentu constituta. Nam si adhuc fuerit alia causa illius, ipsa non cessat: vt si quis iurauit ire ad sanctum Iacobum in remissionem suorum peccatorum, & vt fratrem videat: etiam si frater excesserit vitam, tenetur adhuc propter aliam causam manentem, suscipere eam profectiuam. Quod si ponatur iuramentum fuisse ita emissum sub pluribus conditionibus, vt simul intentio fuerit non aliter promittendi, quam omnibus illis simul concurrentibus; concedendum est si aliqua eorum impleta non fuerit, iuramentum ipsum non obligare, vt nec obligaret votum (cuius & iuramenti in hac re, vt in aliis multis, par est ratio) prout definiunt D. Anton. 1. par. tit. 11. cap. 2. §. 4. & Syluest. votum 2. §. 2. in fine: vbi addunt, quod si nesciat quis discernere an predictam intentionem habuerit, melius esse: immo, vt addit Syluest. necessarium esse, seruare: ob periculum scilicet peccandi, agendo contra conscientiam.

Si quæras, an ista procedant etiam cum citra culpam illius cui iuratum est, conditio non impletur. Respondetur procedere, id est, in tali etiam casu cessare iuramenti conditionati obligationem, ex Sylu. iuramentum 4. quest. 13. vt si iurauit me profecturum Romam intra annum, si mihi de deo 100. nummos aureos, & pressus egestate dare non potes: nec ego teneor ire Romam. Aduerte autem, quod etsi iuramentum conditionatum non incipiat obligare ad actum promissum, donec impleatur conditio (que alioqui suspendit eundem actum & consequenter iuramentum de eo ipso factum) ab initio tamen obligare ad animi preparationem implendi illud, si conditio impleatur: adeoque ad non resiliendum à promissione inuito altero cui facta est. Hęc enim vis est promissionis acceptatę, omnisque contractus initi de mutuo consensu, vt obligent ad sui obseruationem. Quare eadem erit iuramenti adiecti: cum accessorium sequatur naturam sui principalis, ex regula 42. iuris in 6. Vnde qui Berthę iurauit se ducturum eam in vxorem, si pater cognita promissione consenserit: interea si illa inuita, nec expectato conditionis euentu, iam ducat, iuramentum violat. De quo Suarez in sæpe citato lib. 2. cap. 35. sub initium.

Consequenter addens de iuramento absoluto: si promissio, cui additur sit negatiua: vt cum dicitur, Inno meriti non nociturum, ipsum statim obligare, quia negatio omnia tollit. Sin autem promissio sit affirmatiua, nisi certum tempus designetur, prudentis arbitrio relinquit definiendum ex consideratione circumstantiarum, quo tempore ex obligatione implendum sit iuramentum: quod ad ista præceptorum affirmatiuorum, obligat quidem ad semper, non tamen pro semper sed pro eo tempore in quo implendum esse recta ratio dicitur.

Notandum est septimo, Quotiescunque aliquid de nouo euenit, quod si is qui iurauit antea præuidisset,

non iurasset, obligationem iuramenti cessare ratione euentus, ad quem intentio iurantis se non extendit, ne quidem interpretatiue, ob contrariam autem præparationem.

Exempla sunt, si quis iurauit peregrinationem & postea intellexit rationes esse in itinere, à quibus cruciandus vel spoliandus sit. Item si quis iurauit se ieiunaturum certo die, & eodem die incidat in morbum. Itemque si quis iurauerit puellam se ducturum eam in uxorem, quæ interea in morbum incurabilem, vel magnam paupertatem, aut infamiam notabilem incidit. Itemque si quis iurauit se castigaturum aliquem & postea intelligit inde securam multa grauiam incommoda: vt familia, vel reipublicæ perturbationem, amicorum pro ipso intercedentium penitiosam indignationem: & sic in alijs casibus in quibus ex iuramenti implerione sequitur aliquod magnum dampnum temporale aut spirituale: quod præuisum, plane reuocatur à iurando.

Notandum octauo, Obligationem iuramenti cessare ob superuenientem impossibilitatem vel magnam difficultatem, quæ illius obseruatio impeditur. Quod notabile nullam difficultatem habet quoad impossibilitatem: cum nitatur regula ea iuris. Impossibilitatem nulla est obligatio: sitque expressa D. Thomæ doctrina 2. 2. quæst. 89. art. 7. Quoad magnam difficultatem vero, Sotus lib. 8. De iust. & iure quæst. 1. art. 7. paulo ante explanationem primi argumenti, putat eam, ad excusandum ab obligatione seruandi iuramentum non sufficere in proprio conscientia: etiamsi causa sit iusta petendi dispensationem vel commutationem, vt fiat illud quod fieri potest. Quæ doctrina videtur tenenda vt tutior.

Cæterum tam circa hoc, quam circa præcedentia notabilia aduertere oportet: quod Syluest. Iurament. 5. quæst. 18. habet ex Hostiensis: si tempore iurandi iurans crederet, vel probabilem causam haberet credendi, se non posse implere quod iurat, peccare mortaliter: vt pote qui iurat sine veritate & iudicio: secus vero est si probabiliter crederet se posse implere. Quamquam si non considerauerit sufficienter: sed imprudenter putauerit se posse iuramentum implere, non excusatur à veniali.

Hic occurrunt duo dubia. Prius est, An in propositis euentibus, ipso facto cesset iuramenti obligatio: ita vt contraueniendum ei, nulla sit opus illius relaxatione. De quo auctores in vtramque partem refert Suarez lib. 2. de peccato cap. 35. in fine: meritoque assentitur ijs qui negant opus esse relaxatione: quia vinculum iuramenti non extenditur ad casus qui subintelliguntur excepti: vt memorati euentus censentur.

Posterior dubium est, An sicut euentus tollit obligationem iuramenti, ita possit facere obligationem, vbi non erat obligatio: vt g. An si illud quod peccatum erat, quando iuratum est, contingat postea esse non peccatum, is qui iurauit teneatur implere tunc iuramentum de eo factum. Videtur autem distinctione respondendum. Nam si iurans intenderit se obligare ad peccatum: nunquam tale iuramentum obligat, quicumque euentus sequatur: quia factum est de eo quod non est capax vinculi talis obligationis: vt patet per antedicta in explicatione secundæ difficultatis. Si vero intenderit se obligare ad aliquam actionem absolute, siue ea esset peccatum siue non: tale iuramentum tunc obligat, cum contingit eam actionem esse bonam, adeoque idoneam iuramenti materiam. Videri potest Suarez in cap. 24.

Difficultas quarta. Quomodo ex parte madi iurandi obligatio iuramenti promissory sic cesset vt citra peccatum non impleratur.

Notandum est, ex Caiet. in verbo Peritium, & pluribus alijs quos refert Sanchez in opere Morali lib. 3. cap. 9. nu. 16. hac ex parte excusari eum qui deferens steri honorem, iurat quod non præcedere eum in exitu ostij: si is ipse inducat tandem ad præcedendum. In huiusmodi enim iuramentis, ille qui iurat, non intendit omnino facere prout iurat: sed quantum in se fuerit. Sicut cum D.

Petrus Ioan. 13. dixit Christo, Non lauabis mihi pedes in æternum, intellexit quantum in se esset, vt satis patet ex eo quod statim secundum ipsius Christi voluntatem contra fecerit: quod solet simili modo fieri in prædictis iuramentis. Quæ de re idem Caietan. latius tractat 2. 2. quæst. 89. art. 7. ad 2. dubium. Vbi addit quod communiter sic iurando ob indiscretionem peccetur venialiter: licet ob implicitam intentionem se obligandi ea ratione qua dictum est, non peccetur contraueniendo tali iuramento.

Excusantur etiam hæc ex parte illi, à quibus dolo, vel errore extortum est iuramentum, quod à scientibus non esset emissum. Quæ esse communem sententiam tangit Nauar. in Enchir. cap. 12. num. 13. in quam aliquot Canonistas commemorat Syluest. Iuram. 4. quæst. 8. & alios magno numero, Sanchez in seq. cap. 11. num. 41. Confirmatur vero: quia iuramentum nõ obligat extra intentionem iurantis, ex cap. Quinta gallis & cap. Veniens, De iureiur. At intentio sic iurantis non est in eo casu, obligare se: vt argumento est, quod si rem sciret, nollet iurare nec se obligare. Deinde ex cap. Humana aures 22. quæst. 5. Deus acceptat iuramentum secundum intentionem eius qui bona fide iurat: non autem secundum intentionem eius qui iuramentum dolo extorsit. Adde quod ob tacitum disensum animique auersionem iurantis, talis euentus censetur prudenti iudicio, ab ipso exceptus. Hinc puella quæ dolo inducta à patribus, hereditati paternæ cum iuramento renunciauit, pro certa dote longe minus valente, non tenetur stare iuramento. Nec tenetur ille qui nuptias promisit puellæ putans eam esse virginem, & postea intelligit fornicariam fuisse: & sic de multis similibus casibus.

Circa quos aduerte, ad obligationem non sufficere, quod interueniat intentio iurandi: quoniam ad iuramentum validum non sufficit quæuis talis intentio: sed requiritur intentio iurandi illud in particulari, quod vi ipsius iuramenti est exequendum: quando quidem actiones humane, in executione positæ, versantur circa particularia. Hoc etiam Suarez in eodem lib. 2. cap. 11. notat: pluribus de eadem re agens.

Excusantur adhuc ex hac parte ij, qui per violentiam iurant in materia matrimonij: quoniam matrimonium contractum per metum cadentem in constantem virum, quantumuis iuramento confirmetur, nullum est: vt notant Caiet. in verbo Peritium, & Sotus in 4. distinct. 29. quæst. 1. art. 3. ac Couarr. in Epit. 4. decretalium cap. 3. §. 5. num. 3. Et probatur ex cap. 2. De eo qui duxit in matrimonium. In alijs autem materijs, etiamsi iuramentum per metum emittatur, obligatorium est, vt habet idem Caiet. tractans prius citatum dubium secundum circa solutionem tetij argumenti: & communem doctorum sententiam esse per cap. Verum, De iureiur. habet Nauar. ad cap. Accepta, De restit. spoliatorum, oppositio quinta, num. 11. De qua re glossa ad cap. Autoritatem 15. quæst. 6. & late tum Suarez in præced. cap. 9. & 10. tum etiam Thom. Sanchez in opere Morali lib. 3. cap. 11. Ad illiusque confirmationem aperte facit, quod in cap. Si vero, De iureiur. determinatur: non esse negligenda eiusmodi iuramenta coacta: nisi seruata, vergant in interitum salutis æternæ.

Aduerte autem istud (iuramentum inquam metu extortum obligare) intelligendum esse, dummodo materia supra quam cadit capax sit obligationis: iuxta ea quæ dicta sunt in explicatione præcedentis difficultatis secundæ.

Aduerte secundo, eam talium iuramentorum obligationem esse sub mortali, ex Caiet. ad 2. 2. quæst. 89. art. 7. & Sylu. Iurament. 4. quæst. 7. vers. 3. ac Couarr. in loco citato. Ratio vero est, quia iuramentum promissorium etiamsi metu extortum, verum iuramentum est: proindeque violatio ipsius, vt & cæterorum promissorium, in materia notabili, mortalis est.

Aduerte tertio, quod dicimus iuramentum metu factum obligare, intelligi debere non solum si leuis fuerit metus, sed etiamsi fuerit grauissimus, & cadens in constantem

tem virum: prout memorati auctores voluere congruenter cap. Si vero & cap. Verum, De iure iur. ac etiam rationi. Cum enim ex iuramento duplex obligatio oriatur, vna homini cui iuratur, & altera Deo qui vocatur in iuramentum quidem turpiter extortum, non obligat ex illius prioris parte, quia nullum ius acquiritur per iniustitiam: ex hac autem posteriori parte obligat, quia iurans tenetur seruare Deo quod promisit per nomen ipsius, si id possit sine dispendio salutis aeternae. Hocque est, quod in cap. Debitorum, De iure iur. significatur, cum de obligatione versus soluendi ratione iuramenti, dicitur: Si vero de ipsarum solutione iurauerint, cogendi sunt reddere Domino iuramentum.

60. Aduerfari vero eidem doctrinae videri potest, quod votum (cum quo iuramentum tantam habet affinitatem, vt tanquam de rebus similibus quodnam eorum magis obliget quaeratur a D. Tho. 2. 2. q. 89. art. 8.) tali metu emissum, nullum sit, prout ostendit Sotus in 4. dist. 29. quaest. 1. art. 3. & in lib. 7. De iust. & iure quaest. 7. art. 1. & satis insinuare videtur Concilium Trid. sess. 25. c. 19. De Regularibus: & tractabitur in seq. nu. 216. 217. & 218. Sed sciendum est voti, & iuramenti rationem in hac re diuersam esse: quod cum votum sit opus concilii, omninoque liberum, consentaneum sit rationi, vt si voluntas necessitate imposita, ad illud compellatur, illegitimum reputetur. Iuramentum vero sit opus quod versus surpandum non est siue necessitate: & ad quod interdum homo tenetur, & etiam impelli potest, iuxta antedicta in cap. 2. nu. 13. vnde factum est vt ecclesia ex bene coniecturata voluntate Christi, cui vota nuncupantur: recte decreuerit, ea metu graui extorta, esse nulla: quia Christus voluntarium sibi militem eligit, vt ex D. Ambrosio habetur in cap. Non est 15. quaest. 1. De iuramento autem noluit ita definire: tum propter ante propositam rationem, tum ne daretur occasio peierandi ac paruipendendi iuramenti religionem: sed voluit potius vt non aliter contra iuramenta, metu etiam graui extorta, venire liceret: quam si prius relaxatio eorum obtenta esset.

Cui doctrinae congruenter statuitur: quod si quis latroni aut alteri metu iniuste incutiendi, iurauerit se certam pecuniae quantitatem daturum, tenebitur id prestare. Id quod post D. Thomam 2. 2. quaest. 89. art. 7. ad 3. habent Caiet. ibidem, Sotus lib. 8. De iust. & iure quaest. 4. art. 7. circa 3. argumentum, Sylu. Iuramentum 4. quaest. 1. Nauar. in Enchir. cap. 12. num. 24. & cum eis recentiores communiter. Quamquam tamen eiusmodi est obligatio ea: vt cum in illius adimplerione reuera detur turpido ex parte recipientis, ipsaque receptio sit iniusta: fatari oporteat, quod si qua ratione possit tali delicto legitime obuiari, id omitti non debeat. Vnde si iurans possit prius a iuramento absolutionem obtinere: vel per fratrem correptionem possit praedonem auertere ab ipsa receptione, efficereque vt relaxet sibi iuramentum (ad quam relaxationem ipsum cogi posse non modo ab Ecclesiastico sed etiam a laico, ostendit Suarez in memorato lib. 2. cap. 39. num. 4. & 15.) id non erit praetermittendum, tanquam non modo sibi vtile, sed etiam salutare proximo.

61. An autem obligatio iuramenti extorti metu, sit sub mortali: ita vt ei qui per metum grauem compulsus iuramento aliquid promittens, peccet mortaliter si id non praestet: sicut peccaret talis metus non interuenisset: an vero metus illum a mortali excuset, dubium est. Nam Angelus Iuramentum 5. num. 11. & in verbo Periurium nu. 7. sequutus Petrum Aureolum, & quosdam Canonistas ad cap. Verum, De iure iur. patet peccare solum venialiter. Caiet. vero, Sylu. Sotus & Nauar. locis cit. peccare mortaliter eum qui tale iuramentum transgreditur, si nihil nisi metus, ipsum excuset a graui iniuria, qua infertur Deo, transgrediendo iuramentum: atque iurauerit secundum mentem illius qui iuramentum extorquebat. Quod addo, quia si is qui iurauit metu graui compulsus mentem habuerit diuersam a mente illius, qui ipsum iniuste compulit: ad nihil amplius tenetur, quam ad id quod intellexit: vt iidem auctores annotant: & patebit per post dicenda num. 90. & 91. de iuramento promissoris quod fit verbis ambiguis.

Ceterum facta iam solutione, istud remedium soluenti suppetit ad suum recuperandum: vt id quod soluerit ad iuramentum implendum, repetat in iudicio: prout iure potest ex D. Tho. in cit. art. 7. ad 3. Neque in eo purandus est iuramento praestito contrauenire villo modo: cum iurauerit quidem soluere, non tamen non, repetere illud, quod in solutionem dederit.

Porro de eo quod quae potest, An is qui iure iurando promisit se rediturum in carcerem, teneatur redire si carcer sit iniurius (vt Tyranni vel Iudicis non competentis, aut non procedentis secundum iuris ordinem) & rediens sit iniuste plectendus morte. Nauar. in Ench. c. 12. nu. 18. & Couar. in lib. 1. variarum resolut. cap. 2. num. 7. auctores in vtramque partem referunt: negantemque sequuntur: & nos innixi ipsorum auctoritate se qui possunt in praxi: prout fatetur Leonardus Lessius De iniustitia & iure lib. 2. cap. 42. dubit. 6. etiam si contrarium putet esse magis consentaneam rationi: quod relinquitur scholasticis Theologis discutendum. Videri possunt Suarez in citato lib. 2. cap. 10. num. 16. & sequentibus: & Sanchez in opere Morali cap. 11. a num. 25.

Difficilis quinta, Quomodo ob relaxationem obligatio iuramenti promissoris cesset, ita vt possit contra peccatum non impleri.

62. **Q**uinq; modis relaxari potest iuramentum promissorium, primo renunciatione, secundo remissione: ille enim cui factum est iuramentum potest tum ei renunciare, non acceptando illud: tum ipsum remittere, hoc est, post factam acceptationem: illud quod promissum est sub tali iuramento, vel gratis, vel in aliquid aliud commutatum, condonare. Tertio irritatione. Superioris enim preiudicantia iuramenta suorum inferiorum irritare possunt: nempe patres, filiorum: mariti, vxorum: domini, seruorum: Praelati, suorum Religiosorum iuramenta de iis emissis in quibus hi illis subiiciuntur: prout notat Angelus Iuramentum 5. §. 22. in fine post D. Thomam 2. 2. quaest. 89. art. 9. item in fine. Quarto, potest iuramentum promissorium relaxari commutatione rei, super quam emissum est, in aliquam aliam. Quinto, & postremo dispensatione legitima Superioris.

63. Quod igitur attinet ad renunciationem & remissionem: de proposita difficultate statuitur, quod si pars in cuius fauorem iuramentum emissum est, ipsum relaxet, eum qui iurauit, sine peccato illud non implere. Ita sentiunt post D. Thomam 2. 2. quaest. 89. art. 9. ad 2. Caiet. ibidem & in verbo Periurium, ac Sotus lib. 8. De iust. & iure quaest. 1. art. 9. atque Medina Cod. de restit. quaest. 3. causa 2. aiique communiter. Et probatur aperte: quia promissio in alterius fauorem cum iuramento facta iudicatur adimpleta, aut potius vt est amittere (per subtractionem scilicet materiae) quando ipse libere remittit promissum. Adde quod non sit actus virtutis, sed potius prodigaliter dare ei qui accipere renuit: quodq; in promissione subintelligatur tacita conditio, nisi is cui fit, renuat: praesertim cum iurans non intendat inuitum cogere ad beneficium acceptandum, aut nolenti obtrudere illud.

64. Sed obici potest aduersus eam doctrinam: quod in huiusmodi iuramento duplex detur obligatio: altera parti cui fit promissio: & altera Deo: ideoque licet a parte remitti possit obligatio sibi per iuramentum acquisita: non possit tamen acquisita Deo. Respondetur, iuramentum promissorium factum praesertim in fauorem partis, in Deum dirigi solummodo vt in testem promissionis, qua iurans adstringitur alteri: ita vt ea ex parte non censetur Deo ipsi iniuri fieri, nisi quando si desfrangitur homini, cui facta est promissio iurando, seu Deo ipso in testem vocato. Quocirca si homo ille obligationem remittat: Deus quoque illam remittere existimandus est: prout aliis citatis notat Couar. in Epitome 4. Decretalium prima parte cap. quinto in principio.

Verum ne in hac re decipiamur nonnulla notanda sunt. Primum est, quod si iuramentum alicui, vel ob alicuius beneuolentiam sit factum de re ad honorem Dei

pertinente (vt si quis iuret alteri se religionem ingressurum, vel facturum aliquod opus pietatis, vt se daturum elemosynam; vel non facturum opus malum, vt non falsificaturum mercos) non esse eidem alteri licitum, tale iuramentum relaxare ex D. Thoma 2. 2. *quest.* 89. *art.* 9. ad 2. Soto in 8. *De iustitia & iure quest.* 1. *art.* 6. Angelo *Iuramentum* 6. §. 2. ac Syluest. *Iuramentum* 5. *quest.* 8. plurimisque alijs quos in opere Morali Sanchez citat libr. 2. cap. 20. numer. 5. Et ratio est: quia tunc promissio non est facta illi principaliter, sed Deo. Quod tamen intelligi dummodo interposita non fuerit conditio, ratione cuius ille possit tale iuramentum relaxare: qualis censetur, cum quis alteri iurat se intraturum religionem, si eidem videbitur: vel alia similis: vt D. Thom. Syluest. & Sotus ibidem addunt.

Secundum est, quod Angelus in citato §. 2. habet: non posse iuramenta promissoria remissione relaxari, quando facta sunt simpliciter super aliquo faciendo vel non faciendo, quod non pertinet ad eum cui iuratur: vt si quis dicat alteri, iuro tibi quod negotiabor, vel quod non faciam amplius talem artem: neque interest illius cui iurat, an hoc faciat vel illud omittat.

Tertium est, quod Suarez habet in memorato libr. 2. cap. 39. num. 6. obligationem promissionis iuratae, factae Deo, & propter ipsius honorem principaliter: ita tamen vt sit omnino in beneficium & vtilitatem hominis: non tolli per nudam remissionem eius, cui res promissa debetur: alias cupientis illam accipere. Ratio est, quia talis obligatio non est contracta respectu talis hominis, sed Dei: cui proinde satisfaciendum est, reddendo verum quod sub ipsius testimonio affirmatum est: sicut fieri potest nihil obstante nuda remissione: quandoquidem eam faciens, libenter acciperet rem promissam: prout merito supponitur de eo qui non ostendit se ita affectum, vt nolit rem promissam accipere. In iuramentis igitur de operibus (vt idem author ibidem habet) quae sunt intuitu Dei ad modum veterum, non sufficit vt illi ad quos spectat eorumdem operum vtilitas, dicant se remittere obligationem: sed requiritur vt nolint recipere quod iuratum est.

64. Quod attinet ad irrationem, commutationem & dispensationem: de proposita difficultate statuitur: per eas iuramentum promissorum relaxari eadem ratione qua votum, vt in cit. art. 9. D. Thom. & Caiet. expresserunt. Ratioque est: quia votum est maioris obligationis quam iuramentum: vt D. ipse Thomas docet in praeced. art. 8. Quare sicut voti obligatio potest à Superiore relaxari irratione commutatione, & dispensatione, prout ex professo postea ostendendum est cap. 21. 22. & 23. potest & obligatio iuramenti. Quaequidem relaxatione per Superiorem legitime facta, iuramentum ipsum absque peccato non seruat: cum inde cesset illius obligatio, prout expresse Caiet. in verbo Peritium in fine. Et ratio est: quia in iuramentis intelligitur excepto Superioris iure, ex cap. Venientes, De iure iur. De qua materia plenius Angelus iuramentum 6. Sotus lib. 8. De iust. & iure quest. 1. art. 9. Sylu. Iuramentum 5. & Couar. ad cap. Quamuis pactum. 1. par. §. 3. & late Suarez in eodem memorato libr. 2. cap. 38. & sequentibus, ac Sanchez in memorato anrea cap. 20. Ad vitandam autem prolixitatem nimiam contenti erimus ad documenta aliquot ex ipsorum doctrina sumere: quae in promptu habita, censeri possunt sufficere pro communi praxi nobis proposita.

65. Primum est, iuramenti assertorii obligationem immutabilem esse, nec posse vlla relaxatione tolli: quod Couar. num. 3. recte probat, quia est de actu, qui non mutatur: vt pote iam praeterito. In hoc omnes doctores conuenite habet Sylu. loco cit. quest. 2. Quod tamen ita intelligendum est, vt nihilominus Penitens de eo violato contritus, possit talis peccati, sicut caeterorum suorum, absolutionem à legitimo Confessario accipere.

66. Secundum est, Ex eo, quod iuramentum intelligendum sit saluo, vrante habitum est, iure Superioris: consequens esse, vt illius vinculum auferri possit per eum ad cuius pertinet id, de quo iuratum est. Eo enim ipso obligationi talis iuramenti locus esse definit, quo ille non habet

id ipsum ratum, ei que contradicit: quandoquidem Superiori non esset alioqui saluum iuramentum, sed ei prauidicatur. Sic igitur, quando ille qui iurauit non habet liberam potestatem disponendi de re, quam sub iuramento promisit, tanquam de ea quae est sub dominio, aut principali administratione alterius: iste alter ob tale iuramentum, potest irritare eiusmodi iuramentum. Item si quis actiones suas sic habeat dependentes ab alterius voluntate, vt nequeat de eis licite disponere sine illius voluntate, promittatque sub iuramento aliquas suas operas: irritari potest tale iuramentum ab illo à quo talis promittens pender in suis actionibus. Sic docens in cit. cap. 38. numer. 3. Suarez: addit consequenter Papam multa iuramenta personarum Ecclesiasticarum posse ea de causa irritare, tanquam facta de rebus vel actionibus, quae iuri, liberaeque dispositioni ipsius sub sunt. Possit item Principem laicum iuramenta quae iuri ipsius vel dominio prauidicant: aut quae publica necessitas exigit, cōdnatione relaxari. Ob illam enim, cum opus fuerit, priuatus potest à suo Principe priuari proprio iure. Possit praeterea patrem suum: virum, vxoris: & dominum, ferui legalis, iuramenta irritare: cum fuerint facta de ijs quae prauidicant ipsorum dominio seu potestati. In quibus idem Suarez addit omnes consentire cum D. Thoma 2. 2. *quest.* 89. *art.* 9. ad 3. Et merito: quia nituntur fundamento satis claro, de quo pluribus postea, cum de voto.

67. Tertium est, Licet non esse id quod iuramento promissum est, mutare in melius bonum, ex cap. Peruenit. De iure iur. idque propria auctoritate tanquam magis placitum Deo: nisi concernat alterius vtilitatem: quia tunc requiritur consensus illius, cui iuramentum ipsum praestitum est: aut nisi concernat Dei honorem, quia tunc Papa aut Episcopi auctoritas requiritur, si vel dubium sit, an illud in quod fit mutatio sit bonum maius: vel euidentis sit quidem, sed eiusdem maioris boni executio non impedit, quin illud etiam quod iuratum est possit executioni mandari: vt si iurasti ire ad Sanctum Claudium, non potes propria auctoritate peregrinationem mutare in peregrinationem Lauretanam, si via non impediat, nec turbet sic alteram, quin vtramque successiue saltem, possis implere. Ita Syluest. loco cit. quest. 6. notat ex Panormitan. Deque tota ea re late meriti Suarez tractatu 5. De relig. libr. secundo, cap. 12. & 13. legendus à non fastidiente prolixitate.

68. Quartum est, commutare iuramentum, quod aperte non est maioris boni impeditiuum, aut in eo dispensare solis Papae esse, ratione totius Ecclesiae: vel Episcopi, ratione suae diocesis: non item alterius: nisi ad id acceperit ab illis potestatem: siue ordinariam, qualem ex communi sententia, prout Suarez testatur in seq. cap. 41. num. 12. censentur habere Praelati: quorum officio, auctoritate Apostolica, annexa est Episcopalis iurisdictio in suos subditos: siue extraordinariam, qualem habent Confessarii nonnulli ex delegatione Papae. Difficultas est vero, num Confessarii, qui ex potestate delegata commutant vota, possint pari ratione iuramenta commutare. Cuius pars negans cum Azorio in 1. par. Moral. Institut. lib. 11. cap. 10. quest. 2. post Nauarr. in Enchir. cap. 27. num. 275. videretur sequenda, tanquam magis conformis stylo Romanae curiae: cum in hac soleat cōcedi potestas commutandi iuramentum, tanquam speciale privilegium.

Quintum est, quod in cit. art. 9. circa 3. argumentum bene tractat Sotus: Episcopum quidem, quantum ad rigorem rationis & iuris, habere potestatem dispensandi in omni iuramento, quod Papae reseruatum non sit: quandoquidem tantam ille facultatem habet in omnia iuramenta, quantum in omnia vota, quae non sunt expresse reseruata: cum maius sit horum, quam illorum vinculum. Nihilominus quantum ad aequitatem & congruitatem quandam, res magis arduas, seu in quibus difficilius est dispensatio, & an sit in eis dispensandum maxime dubitatur: solere ad Papae tribunal deferri, iuxta illud quod in cap. Maiores, De baptismo & eius effectu habetur: ad ipsum causas maiores esse referendas.

Porro iuramenta Papae reseruata censentur (de quare

late Suarez in eodem lib. 2. cap. 4c.) ea quæ facta sunt in eadem materia, in qua vota referuata, quæ commemorantur in Extrauag. vltima communi De pœnit. & remiff. nempe perpetua continentie, religionis, peregrinationis ad loca sancta in Ierusalem, peregrinationis ad limina SS. Apostolorum Romæ, & peregrinationis ad S. Iacobum in Compostella. Quibus Azorius addit in preced. cap. 9. quest. 4. tum ex Soto in cit. art. 9. iuramenta super statutis Collegiorum seu Academicarum, atque Ecclesiarum, quorum dispensationes Papa sibi referuat: tum ex Panormit. ad cap. Quanto num. 8. De iureiurando: iuramenta quibus se obstringunt insignes viri: puta Imperator, Reges, Duces, & alij, præsertim habentes suæ potestatis iurisdictionem in temporalibus, Episcopi item, alijque superiores Ecclesiarum Antistites.

69. Sextum est multorum nobilium authorum, quorum meminit Couarr. in ante memorato §. 3. sub finem num. 4. neminem in iuramentis, vt nec in votis posse dispensare absque causa legitima. Quod tamen intelligi debet distinctione adhibita. Nam vt ex Panorm. Syluester habet iuramentum 2. quest. 2. Quando iuramentum promissorium fuerit ab inferiore præstitum in materia principaliter spectante ad Papam: siue, vt Couarr. habet in seq. num. 5. pertinet ad liberam Papæ dispositionem, qualis est beneficiorum Ecclesiasticorum, potest idem Papa in illo dispensare, illud ne irritate pro arbitrio ac sine causa: quia ipsam sic præstitum fuit, vt excepta intelligeretur eiusdem Papæ autoritas, iuxta cap. Venientes, De iureiur.

Cum vero præstitum fuerit iuramentum in alia materia: si ea est ad honorem Dei principaliter, vt elemosyna pro Ecclesiæ fabrica, vel religionis ingressus: tunc ad dispensandum necessaria est iusta causa, qualis censetur: tum scandalum vitandum, tum maior vtilitas emanatura ex dispensatione: tum etiam quæcumque alia: arbitrio Superiorum dispensantium diiudicanda. Sin autem ea sit ordinata ad alicuius proximi vtilitatem: vt cum alicui præstitum est iuramentum super aliquo contractu, aut conventionione, ne Papa quidem potest tunc dispensare, nisi de illius cui iuratum est consensu: quia nemo potest alteri debite inuito nec consentienti, rem suam auferre: cum id sit contra ius naturæ. De qua re Sotus loco citato & Suarez pluribus in seq. cap. 41. & Sanchez in opere Morali lib. 3. a num. 13. Qui etiam (sicut & Couarr. in citato num. 5. vers. 9.) referunt duos casus in quibus iuramentum relaxari potest sine consensu eius cui præstitum fuerat: quia ita expedit ad vtilitatem reipublicæ.

70. Prior est, quando is cui iuratum est, censetur tali pena puniendus ob aliquod crimen suum: tunc enim Superior potest efficaciter subtrahere materiam talis iuramenti: siue creditori, pro ea quam in illum habet emin. nri potestate, præcipiendo vt in eo cedat suo iuri: vel per se ipsum immediate, condonando tale ius debitori, vel eidem imperando vt non faciat quod iurauit: si quidem ipsam etiam ita subditum habeat, vt iuramentum ipsius relaxare possit. Quæ ratione ab Ecclesia iuramentum fidelitatis excommunicato vel hæretico præstitum relaxatur, 15. quest. 6. cap. 2. & sequentibus. Posterior casus est, quando iuramentum fuerit vi, metu (etiam si leui, dummodo sit cum graui iniuria: vt Suarez numer. 19. docet) vel fraude, dolove extortum, ex cap. Abbas, De iur. que vi, & cap. Si vero, & cap. Verum De iureiurando.

71. Septimum documentum est, iuxta D. Thomam 2. 2. quest. 89. art. 9. ad 3. quando aliquid sub iuramentum promissum fuerit, quod est manifeste illicitum & vitale: dispensationem vel commutationem non habere locum in tali iuramento, nisi aliquid melius seu conducibilius ad communiem vtilitatem occurrat faciendum.

Octauum est, quod late tractat Suarez in eodem cap. 41. sub finem, quod quis iuramentum violauerit, peieraueritve non implendo promissum in termino præstito, non ob stare quominus illius relaxatio fieri possit: quia per penitentiam deleri potest illa culpa, & petitio relaxationis esse rationabilis, ob periculum relabendi in peritium: neque is cui iuratum est, ex illo peritio admissio, amittit ius quod habet condonandi quod sibi promissum est: neque

etiam Superior amittit ius, quo potest iuxta antedicta iuramentum ipsum relaxare.

Postremi documenti loco addere possumus ex Soto l. c. cit. quod legitima dispensatio possit esse vbi cumque ea in bonum commune cogit, nisi iniuria fiat tertie personæ. Id quod locum habere existimari, etiam si quis iuret se non petiturum iuramenti dispensationem, nec se vltimum illa. Nam vbi ratio plene egerit, is quoque potest rem totam patefacere Prælato, qui si dispensare voluerit, ipse poterit talis dispensatione vti: quoniam eiusmodi iuramenta sunt stulta & inutilia: vipore facta contra iuramenti naturam, quæ talis est, vt non adeo adstringat, quin iusta de causa possit vinculum illius, Papæ vel Episcopi auctoritate relaxari.

C A P. V.

De peritio Generaliter.

S V M M A R I V M.

- 72 Peritium dicitur tum proprie, tum generaliter, seu vt non est tum completatur iuramentum in quo veritas desit: sed etiam illud in quo iustitia aut iudicium.
- 74 Peritium proprie dicitur peccatum est mortale suo genere.
- 75 Explicatio difficultatis, An liceat iuramentum exposcere ab eo qui existimatur peieraturus.
- 76 Non licet priuata auctoritate.
- 77 Tres pœna peieranti constituta ab Ecclesia.

PERITIVM proprie, nihil est aliud, quam iuramentum falsum, id est, cui veritas desit, vt ostendit Caiet. 2. 2. q. 98. ad art. 2. & 3. Generaliter autem à nobis hic accipitur, cum D. Tho. in ead. quest. art. 1. & Soto li. 8. De inst. & iur. q. 2. art. 1. nempe vt completatur etiam iuramentum cui desit vel iustitia vel iudicium, indeque est illicitum iuxta antedicta in cap. 2. nu. 15. Qualata acceptance D. Hieronymi ad 4. cap. Ierem. (quod referetur 2. 2. q. 2. c. 2.) sumptis peritium: ita tamē vt illius rationem voluerit certo ordine participari, vt D. Tho. ibid. in solutione primi argumenti declarat, & late tractat Suarez De religione tract. 5. h. 3. c. 2. nempe vt primo & principaliter peritium sit, quando desit veritas: secundo loco vero, quando desit iustitia: & tertio loco quando desit iudicium. Nam primus horum defectuum, falsitatem formaliter continet, vt manifestum est: secundus vero, eam continet virtualiter solum, id est, non alio nomine, quam quod is qui sine iustitia iurauit, vel teneatur falsificare iuramentum: si quidem iurauit aliquid illicitum: vel certe non cogatur est stare, si rem in dicitur eum iurauit: Tertius autem eam continet tantummodo potentialiter, id est, hoc tantum nomine, quod qui indifferere iurat, eo ipso se committat periculo iurandi falsum. Quæ de causa, iuramentum etiam super veritate factum sed sine necessitate, vitandum est ex Caiet. vt. bo Peritium in fine: etiam si, vitale addit, tunc sit peccatum tantum veniale.

Ceterum peritium ex suo genere peccatum esse mortale D. Thomas in seq. art. 3. probat ex eo, quod de sui ratione importet Dei contemptum: & ideo peccatum sit ex diametro oppositum, ac repugnans reuerentiæ Deo debita. Sed quomodo id sit absolute verum, non modica difficultas est: quam tractant Caiet. ibid. & Sotus in cit. quest. 2. art. 3. Nobis sufficit pro praxi id non adeo verum esse, quin dentur multi casus, in quibus peritium in lata sua significatione sumptum, peccatum est solummodo veniale, prout in particulari docebitur in sequentibus capitibus. Et ita quod Sapient. 14. vers. 25. peritium numeratur inter graua peccata orta ex idololatria, intelligendum est de peritio quo mendaciter in nomine Domini iuratur: à cuius peruersitate tanquam mortali cauendum esse, indicant verba peccantis Prouerb. 30. Tribue tantum victui meo necessaria, ne forte satiatus alliciat ad negandum, & dicam: Quis est Dominus: aut egestate compulsus furer, & perire nomen Dei mei. Id est,

ne ege-